

(ร่าง) มาตรฐานสถานพยาบาลปฐมภูมิ ฉบับที่ 1

ฉบับร่าง สำหรับฟังความคิดเห็น

สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน)

ปรับปรุง 3.1 7 พฤษภาคม 2565

(ร่าง) มาตรฐานสถานพยาบาลปฐมภูมิ ฉบับที่ 1

จัดทำโดย

สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน)

จัดพิมพ์โดย :

พิมพ์ครั้งแรก 2565

จำนวน เล่ม

ISBN

ฉบับร่าง สำหรับฟังความคิดเห็น

คำนำ

สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน) มีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุนให้เกิด
กลไกในการพัฒนาระบบการให้บริการที่ดีมีคุณภาพและมาตรฐานความปลอดภัยของสถานพยาบาลอย่างเป็น
ระบบ ดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินระบบงานและรับรองคุณภาพของสถานพยาบาล รวมทั้งกำหนด
มาตรฐานของสถานพยาบาล เพื่อใช้เป็นแนวทางการประเมินการพัฒนาและการรับรองคุณภาพของ
สถานพยาบาล

เมื่อพระราชบัญญัติระบบสุขภาพปฐมภูมิ พ.ศ. 2562 มีผลบังคับใช้ เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการ
สุขภาพที่มีประสิทธิภาพมีคุณภาพและมาตรฐานจากหน่วยบริการปฐมภูมิหรือเครือข่ายบริการปฐมภูมิ
สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน) จึงได้ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ
องค์การหรือหน่วยงานในประเทศหรือต่างประเทศ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ปฏิบัติงานระดับพื้นที่ และภาคเอกชนที่
เกี่ยวข้องกับการจัดบริการสุขภาพปฐมภูมิ พัฒนา มาตรฐานสถานพยาบาลปฐมภูมิ ฉบับที่ 1

สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน) หวังว่ามาตรฐานสถานพยาบาลปฐมภูมิ
ฉบับที่ 1 นี้ หน่วยบริการปฐมภูมิในเขตเมืองฉบับนี้ จะเป็นเครื่องมือเพื่อการพัฒนา เป็นกรอบมาตรฐานและ
คุณภาพบริการสุขภาพปฐมภูมิที่พึงประสงค์ นำไปสู่การขับเคลื่อนการพัฒนากลไก กระบวนการจัดการ และ
การพัฒนาคุณภาพบริการสุขภาพปฐมภูมิ ในสถานพยาบาลปฐมภูมิ ให้สามารถพัฒนาและยกระดับไปสู่บริการ
สุขภาพปฐมภูมิที่ปลอดภัยและมีคุณภาพมาตรฐานที่ดีขึ้นเรื่อยๆ และมุ่งเน้นมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน
ระหว่างบุคลากรของสถานพยาบาลปฐมภูมิ ผู้ประเมินและผู้มีส่วนได้เสีย/ประชาชน เกิดประโยชน์แก่
สถานพยาบาล ส่งมอบคุณค่าให้แก่ผู้รับบริการ/ประชาชน และได้รับการยอมรับในระดับสากล

สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน)

พฤษภาคม 2565

สารบัญ

คำนำ.....	II
สารบัญ.....	III
กรอบแนวคิดมาตรฐานและการจัดหมวดหมู่ มาตรฐานสถานพยาบาลปฐมภูมิ ฉบับที่ 1	4
นิยาม	5
แนวทางการใช้มาตรฐานสถานพยาบาลปฐมภูมิ ฉบับที่ 1	6
เป้าหมายของการพัฒนามาตรฐาน.....	6
หลักการในการพัฒนามาตรฐาน.....	6
ขอบเขตของมาตรฐาน.....	7
สิ่งที่ต้องใช้ควบคู่กับมาตรฐาน	7
การใช้มาตรฐานที่ก่อให้เกิดคุณค่า	8
ตอนที่ 1 ภาพรวมของการบริหารสถานพยาบาลปฐมภูมิ (Primary Care Unit Management).....	9
ตอนที่ 2 การบริการสุขภาพปฐมภูมิที่มีคุณภาพสูง (High-Quality Primary Care).....	11
ตอนที่ 3 กระบวนการสนับสนุนการจัดบริการสุขภาพปฐมภูมิ (Key Service Support Processes) ..	15
ตอนที่ 4 ผลลัพธ์ (Results).....	20

กรอบแนวคิดมาตรฐานและการจัดหมวดหมู่ มาตรฐานสถานพยาบาลปฐมภูมิ ฉบับที่ 1

(ร่าง) กรอบแนวคิดมาตรฐานและการจัดหมวดหมู่ มาตรฐานสถานพยาบาลปฐมภูมิ

ตอนที่ 1 ภาพรวมของการบริหารสถานพยาบาลปฐมภูมิ (Primary care unit management) การนำ การมุ่งเน้นผู้รับบริการ/ผู้มีส่วนได้เสีย/ประชาชน การวัดและวิเคราะห์ การบริหารและพัฒนาบุคลากร การประสานการทำงานและการรายงานแลกเปลี่ยนกับสถานพยาบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดการเครือข่ายอุปทาน
ตอนที่ 2 การบริการสุขภาพปฐมภูมิที่มีคุณภาพสูง (High-quality primary care) 2.1 การเข้าถึงบริการแต่แรก (first contact accessibility) 2.2 การดูแลต่อเนื่อง (continuity care) 2.3 การดูแลแบบผสมผสาน (comprehensive care) 2.4 การประสานการดูแล (co-ordination of care) 2.5 การดูแลสุขภาพของผู้ป่วยที่บ้านและประชาชนทั้งครอบครัวที่จำเป็น 2.6 การทำงานกับชุมชน (working with communities)
ตอนที่ 3 กระบวนการสนับสนุนการจัดบริการปฐมภูมิ (Key Service Support Processes) 3.1 การบริหารงานคุณภาพ ความเสี่ยงและความปลอดภัย 3.2 การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในการดูแลผู้ป่วย/ผู้รับผลงาน 3.3 การป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ 3.4 การจัดการสารสนเทศและระบบเวชระเบียน 3.5 ระบบการจัดการด้านยา 3.6 การตรวจทดสอบเพื่อการวินิจฉัยโรค
ตอนที่ 4 ผลลัพธ์ (Results) 4.1 ผลดำเนินการบริหารจัดการสถานพยาบาลปฐมภูมิ รวมถึงผลงานการพัฒนาคุณภาพหรือความสำเร็จที่ภาคภูมิใจ 4.2 ผลดำเนินการมุ่งเน้นผู้รับผลงาน การยอมรับ และความเชื่อมั่น 4.3 ผลด้านคุณภาพการดูแลบริการสุขภาพที่จำเป็น 4.4 ผลดำเนินการทำงานกับชุมชน ครอบคลุมประสิทธิผลของการสร้างเสริมสุขภาพตามกลุ่มวัย และการเฝ้าระวังโรคและภัยสุขภาพ

ปรับปรุงครั้งที่ 65.4, 5 พฤษภาคม 2565, สรพ.

โรงพยาบาล HA โรงพยาบาลคุณภาพ

ขอบเขตและเนื้อหาของมาตรฐานสถานพยาบาลปฐมภูมิ ใช้สำหรับการพัฒนาและการประเมินสถานพยาบาลปฐมภูมิ ซึ่งสามารถใช้ได้กับสถานพยาบาลปฐมภูมิทุกสังกัด โดยเนื้อหาในมาตรฐานแบ่งเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย

มาตรฐานตอนที่ 1 ภาพรวมของการบริหารสถานพยาบาลปฐมภูมิ (Primary care unit management) ครอบคลุมการบริหารสถานพยาบาลปฐมภูมิ ตั้งแต่การนำ การมุ่งเน้นผู้รับบริการ/ผู้มีส่วนได้เสีย/ประชาชน การวัดและวิเคราะห์ การบริหารและพัฒนาบุคลากร การประสานการทำงานและการรายงาน/แลกเปลี่ยนกับสถานพยาบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการจัดการเครือข่ายอุปทาน

มาตรฐานตอนที่ 2 การบริการสุขภาพปฐมภูมิที่มีคุณภาพสูง (High-quality primary care) ประกอบด้วย บทที่ 2.1 ถึง 2.6 ครอบคลุมกระบวนการหลักของบริการสุขภาพปฐมภูมิ ครอบคลุม การเข้าถึงบริการแต่แรก (first contact accessibility) การดูแลต่อเนื่อง (continuity care) การดูแลแบบผสมผสาน (comprehensive care) การประสานการดูแล (co-ordination of care) การดูแลสุขภาพของผู้ป่วยที่บ้านและประชาชนทั้งครอบครัวที่จำเป็น และการทำงานกับชุมชน (working with communities)

มาตรฐานตอนที่ 3 กระบวนการสนับสนุนการจัดบริการปฐมภูมิ (Key Service Support Processes) ประกอบด้วย บทที่ 3.1 ถึง 3.6 ครอบคลุมกระบวนการสนับสนุนการจัดบริการปฐมภูมิที่สำคัญของสถานพยาบาลปฐมภูมิ ร่วมกับสถานพยาบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ การบริหารงานคุณภาพ ความเสี่ยงและความปลอดภัย การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในการดูแลผู้ป่วย/ผู้รับผลงาน การป้องกันและควบคุม

การติดเชื้อ การจัดการสารสนเทศและระบบเวชระเบียน ระบบการจัดการด้านยา และการตรวจทดสอบเพื่อการวินิจฉัยโรค

มาตรฐานตอนที่ 4 ผลลัพธ์ (Results) จะเป็นการแสดงถึงผลลัพธ์ บทที่ 4.1 ถึง 4.4 ประกอบด้วยผลด้านต่างๆ ดังนี้ ผลด้านการบริหารจัดการสถานพยาบาลปฐมภูมิ รวมถึงผลงานการพัฒนาคุณภาพหรือความสำเร็จที่ภาคภูมิใจ ผลด้านการมุ่งเน้นผู้รับผลงาน การยอมรับ และความเชื่อมั่น ผลด้านคุณภาพการดูแลบริการสุขภาพที่จำเป็น, และผลด้านการทำงานกับชุมชน ครอบครัวประสิทธิผลของการสร้างเสริมสุขภาพตามกลุ่มวัย และการเฝ้าระวังโรคและภัยสุขภาพ

นิยาม

“สถานพยาบาลปฐมภูมิ¹” หมายความว่า สถานพยาบาลประเภทที่ไม่รับผู้ป่วยไว้ค้างคืนที่จัดตั้งขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐ² ที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นหน่วยบริการปฐมภูมิ³ เพื่อให้บริการสุขภาพปฐมภูมิ

“บริการสุขภาพปฐมภูมิ⁴” หมายความว่า บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขที่มุ่งหมายดูแลสุขภาพของบุคคลในเขตพื้นที่รับผิดชอบหรือในกลุ่มประชากรที่รับผิดชอบ ในลักษณะองค์รวม ตั้งแต่แรก ต่อเนื่อง และผสมผสานครอบคลุมทั้งการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมโรค การป้องกันโรค การตรวจวินิจฉัยโรค การรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสุขภาพ โดยสถานพยาบาลปฐมภูมิ รวมทั้งเชื่อมโยงกับครอบครัว ชุมชน และบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขระดับทุติยภูมิและตติยภูมิ ที่จัดขึ้นร่วมกับสถานพยาบาลหรือหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

¹ พรฎ.จัดตั้งสถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน) กำหนดให้ สรพ. มีอำนาจหน้าที่ในการรับรองสถานพยาบาล (ที่ไม่รับไว้ค้างคืน) ที่จัดตั้งขึ้นโดยหน่วยงานรัฐ

² ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ สถาบันการศึกษาของรัฐ หน่วยงานอื่นของรัฐ และสภาวิชาชีพ

³ การขึ้นทะเบียนหน่วยบริการปฐมภูมิ หมายความว่า สถานพยาบาลปฐมภูมิ ที่ขึ้นทะเบียนหน่วยบริการปฐมภูมิหรือเครือข่ายบริการปฐมภูมิ กับหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการขึ้นทะเบียน ได้แก่ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ หรือ สำนักสนับสนุนระบบสุขภาพปฐมภูมิ กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งขึ้นทะเบียนหน่วยบริการปฐมภูมิหรือเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิที่สอดคล้องตามนิยามหน่วยบริการปฐมภูมิ พรบ.ระบบสุขภาพปฐมภูมิ พ.ศ.2562

⁴ สอดคล้องตามคำนิยามตามมาตรา 3 พรบ.ระบบสุขภาพปฐมภูมิ พ.ศ. 2562

แนวทางการใช้มาตรฐานสถานพยาบาลปฐมภูมิ ฉบับที่ 1

เป้าหมายของการพัฒนามาตรฐาน

1. เพื่อการพัฒนากรอบมาตรฐานและคุณภาพบริการสุขภาพปฐมภูมิที่พึงประสงค์ นำไปสู่การขับเคลื่อนการพัฒนาโลก กระบวนการจัดการ และการพัฒนาคุณภาพบริการสุขภาพปฐมภูมิ ในสถานพยาบาลปฐมภูมิ ให้สามารถพัฒนาและยกระดับไปสู่บริการสุขภาพปฐมภูมิที่ปลอดภัยและมีคุณภาพมาตรฐานที่ดีขึ้นเรื่อยๆ
2. เพื่อพัฒนาระบบประเมินรับรองสถานพยาบาลปฐมภูมิที่มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างบุคลากรของสถานพยาบาลปฐมภูมิ ผู้ประเมินและผู้มีส่วนได้เสีย/ประชาชน เกิดประโยชน์แก่สถานพยาบาล ส่งมอบคุณค่าให้แก่ผู้รับบริการ/ประชาชน และได้รับการยอมรับในระดับสากล

หลักการในการพัฒนามาตรฐาน

หลักการในการพัฒนามาตรฐานสถานพยาบาลปฐมภูมิ ฉบับที่ 1 สอดคล้องตามข้อกำหนดสากลของการพัฒนามาตรฐานตามแนวทาง Principles for the development of Health and Social care standards ขององค์การสากล The International Society for Quality in Health care (ISQua EEA) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. พัฒนามาตรฐานให้สอดคล้องกับที่กฎหมายกำหนด (Related Law)
2. พัฒนามาตรฐานตามหลักการและแนวคิดสำคัญของ HA
3. พัฒนามาตรฐานตามหลักการและข้อกำหนดสากลของการพัฒนามาตรฐานตามแนวทาง Principles for the development of Health and Social care standards ขององค์การสากล The International Society for Quality in Health care (ISQua EEA) ซึ่งประกอบด้วย
  - 3.1. Standards Development ต้องประกอบด้วยกระบวนการวางแผน พัฒนาและประเมินผล
  - 3.2. Standards Measurements ต้องมีการพัฒนากระบวนการวัดประเมินการปฏิบัติตามมาตรฐานสำหรับสถานพยาบาลและผู้เยี่ยมสำรวจ
  - 3.3. Organization Roles, Planning and Performance มาตรฐานต้องมีการประเมินครอบคลุมเรื่องบทบาทหน้าที่ ทิศทาง แผนและผลการดำเนินงานขององค์กร
  - 3.4. Safety and Risk มาตรฐานต้องครอบคลุมการบริหารความเสี่ยงสำหรับผู้ป่วย/ญาติ บุคลากร ผู้มาเยือนและผู้เกี่ยวข้อง
  - 3.5. Person-centred Care มาตรฐานควรสะท้อนให้เห็นการดูแลที่เน้นคนเป็นศูนย์กลาง

- 3.6. Quality Performance มาตรฐานควรให้องค์กรสามารถประเมินและวัดผลคุณภาพของบริการได้ การพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (continuous quality improvement)
4. มาตรฐานต้องพัฒนาให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์ของการพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพในประเทศไทย โดยคำนึงถึง 3 ประเด็นหลัก (3P) คือ ปัญหาสุขภาพของคนไทย (people), บุคลากรสาธารณสุข (professional), ยุทธศาสตร์ชาติ (policy) รวมถึงเชื่อมโยงกรอบการดำเนินงานเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบสุขภาพปฐมภูมิในระดับสากล

ขอบเขตของมาตรฐาน

เป็นมาตรฐานที่ใช้ในการพัฒนา และประเมินกระบวนการคุณภาพของสถานพยาบาลประเภทที่ไม่รับผู้ป่วยไว้ค้างคืนที่จัดตั้งขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐ ที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นหน่วยบริการปฐมภูมิ เพื่อให้บริการสุขภาพปฐมภูมิ โดยมีขอบเขตครอบคลุมทั้งด้านการบริหาร การจัดการบริการสุขภาพปฐมภูมิ และการดูแลสุขภาพประชาชนที่รับผิดชอบแบบองค์รวมในลักษณะองค์รวม ตั้งแต่แรก ต่อเนื่อง และผสมผสาน ครอบคลุมทั้งการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมโรค การป้องกันโรค การตรวจวินิจฉัยโรค การรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสุขภาพ โดยสถานพยาบาลปฐมภูมิ รวมทั้งเชื่อมโยงกับครอบครัว ชุมชน และบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขระดับทุติยภูมิและตติยภูมิ ที่จัดขึ้นร่วมกับสถานพยาบาลหรือหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน.

สิ่งที่ต้องใช้ควบคู่กับมาตรฐาน

1. การพิจารณาบริบทจำเพาะของสถานพยาบาลปฐมภูมิ (context) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความท้าทาย ความต้องการของผู้ป่วย/ผู้รับผลงาน/ชุมชนที่ตอบสนองต่อความจำเป็นด้านสุขภาพที่เป็นการเฉพาะ สอดคล้องกับปัจจัยสังคมกำหนดสุขภาพ รวมถึงความเสี่ยงที่สำคัญของบริการหรือภัยสุขภาพของประชาชนในพื้นที่
2. การใช้ค่านิยมและแนวคิดหลัก (core values & concepts) ของการพัฒนาคุณภาพและการสร้างเสริมสุขภาพ
  - 2.1. มุมมองเชิงระบบ (system perspective) การมองภาพรวมอย่างเป็นระบบ ครบถ้วน ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญของบริการสุขภาพปฐมภูมิ เห็นการเชื่อมต่ออย่างเป็นระบบ เชื่อมโยงกับครอบครัว ชุมชน และสถานพยาบาล/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การมองประชาชน/ผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง
  - 2.2. มีความยืดหยุ่น ทันต่อสถานการณ์ และมีการปรับตัวอย่างรวดเร็ว (agility)
  - 2.3. มุ่งเน้นการยึดคนเป็นศูนย์กลาง (person-centered care)

- 2.4. การเสริมพลังและมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับครอบครัวและชุมชนในการดูแล/จัดการสุขภาพตนเอง (family and community responsibility and empowerment)
- 2.5. การให้คุณค่ากับบุคลากร ให้คนทำงานได้ใช้ศักยภาพ มีการพัฒนาตนเอง เกิดแรงจูงใจทำงานให้ได้ผลดี และมีความสุข (value on staff)
- 2.6. การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมกับกลุ่มประชากรเป้าหมาย รวมทั้งสถานพยาบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชุมชน รวมถึงภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน (teamwork)
- 2.7. การพัฒนาอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลวิชาการหรือหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ (evidence-based)
- 2.8. มุ่งเน้นทำให้เกิดคุณภาพการดูแลและความปลอดภัยของผู้ป่วย (patient safety & quality of care)
- 2.9. การพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (continuous quality improvement)
- 2.10. มุ่งเน้นการเรียนรู้และการเสริมพลังของสถานพยาบาลปฐมภูมิ (learning)
3. กรอบแนวคิดการพัฒนาคุณภาพและการเรียนรู้ (Plan-Do-Study-Act หรือ 3P (Purpose-Process-Performance))
4. แนวทางการให้คะแนนตามมาตรฐาน

การใช้มาตรฐานที่ก่อให้เกิดคุณค่า

- 1) ทำความเข้าใจเป้าหมายและคำสำคัญ (key words) ของมาตรฐานให้กระจ่างชัด
- 2) เน้นการใช้เพื่อการเรียนรู้และยกระดับผลการดำเนินงาน
- 3) เน้นความเชื่อมโยงขององค์ประกอบต่าง ๆ ในแต่ละระบบ และการเชื่อมโยงระหว่างระบบงานต่าง ๆ
- 4) เน้นการนำมาตรฐานไปเรียนรู้และทบทวนการปฏิบัติในสถานการณ์จริง ในที่ทำงาน
- 5) เน้นการพัฒนาที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ระบบงาน กลุ่มผู้รับบริการประชากรเป้าหมาย หน่วยงาน) อย่างเชื่อมโยง
- 6) ประยุกต์ใช้มาตรฐานอย่างเหมาะสม
- 7) เน้นการทบทวนประเมินผลในระดับภาพรวม และการบรรลุเป้าหมายของแต่ละระบบ

ตอนที่ 1 ภาพรวมของการบริหารสถานพยาบาลปฐมภูมิ (Primary Care Unit Management)

ผู้นำ/ทีมนำของสถานพยาบาลปฐมภูมิ ชี้นำ บริหารจัดการ และกำกับติดตามการดำเนินการของสถานพยาบาลปฐมภูมิ เพื่อส่งมอบบริการสุขภาพปฐมภูมิที่มีคุณภาพและความปลอดภัย ตอบสนองต่อความจำเป็นด้านสุขภาพที่สอดคล้องกับปัจจัยสังคมกำหนดสุขภาพของพื้นที่⁵

1. ผู้นำ/ทีมนำของสถานพยาบาลปฐมภูมิ กำหนดเป้าหมายการพัฒนาบริการสุขภาพปฐมภูมิ และแผนปฏิบัติการที่ตอบสนองต่อความจำเป็นด้านสุขภาพที่สอดคล้องกับปัจจัยสังคมกำหนดสุขภาพของพื้นที่ และกำกับติดตามความสำเร็จของการดำเนินการ.
2. ผู้นำ/ทีมนำของสถานพยาบาลปฐมภูมิ สื่อสารอย่างได้ผล และสร้างความผูกพันกับบุคลากร ผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้เสีย และชุมชน.
3. ผู้นำ/ทีมนำของสถานพยาบาลปฐมภูมิ สร้างสิ่งแวดล้อม บรรยากาศ กลไกการทำงานที่เชื่อมโยงกับสถานบริการสาธารณสุข⁶ที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสียอย่างเหมาะสม ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมทั้งภายในหน่วยงาน ระหว่างหน่วยงาน/สถานบริการสาธารณสุขที่เกี่ยวข้อง ระหว่างวิชาชีพ และระหว่างผู้ให้บริการกับผู้ป่วย/ผู้รับผลงาน/ประชาชน.
4. ผู้นำ/ทีมนำของสถานพยาบาลปฐมภูมิ สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพและความปลอดภัย โดยทบทวนกำกับติดตามผลการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และแก้ไขปัญหาอุปสรรค.
5. สถานพยาบาลปฐมภูมิ มีกระบวนการรับฟังที่เหมาะสม และเรียนรู้จากการใช้ประโยชน์ข้อมูล ความต้องการและประสบการณ์ผู้รับบริการและชุมชน มากำหนด/พัฒนาบริการสุขภาพปฐมภูมิแบบมีส่วนร่วม⁷.
6. สถานพยาบาลปฐมภูมิ มีการเลือก รวบรวม เชื่อมโยง ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและตัวชี้วัดสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมาย เพื่อใช้ประโยชน์ในการติดตาม กำกับการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตาม

⁵ เป้าหมายของการบริการสาธารณสุขและการควบคุมคุณภาพ (ร่างธรรมนูญสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 3) (1) ระบบบริการสาธารณสุขและหน่วยบริการสาธารณสุขทุกระดับมีคุณภาพ ได้มาตรฐานและมีความปลอดภัย เป็นที่ยอมรับและตอบสนองต่อความจำเป็นด้านสุขภาพ สอดคล้องกับปัจจัยสังคมกำหนดสุขภาพ และการดำรงชีวิตของประชาชนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งผู้ใช้บริการ ผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ มีความสุขและมีความพึงพอใจโดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำกับคุณภาพ (2) ระบบบริการสาธารณสุขตอบสนองต่อความจำเป็นด้านสุขภาพที่เป็นการเฉพาะ โดยบูรณาการการมีส่วนร่วมในการจัดการตนเองทั้งในการดูแลตนเอง ดูแลครอบครัว การดูแลชุมชน ใช้ศักยภาพและความร่วมมือของตัวผู้ป่วย ครอบครัวและชุมชนอย่างเหมาะสม

⁶ กลไกการทำงานที่เชื่อมโยงกับสถานบริการสาธารณสุข เช่น ระบบการแพทย์ฉุกเฉิน ระบบการดูแลระยะยาวในชุมชน ระบบการดูแลคนพิการ/ผู้ป่วยเรื้อรัง ระบบการดูแลแบบประคับประคอง ระบบการดูแลสุขภาพที่บ้าน ระบบการดูแลสุขภาพชุมชน

⁷ การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม (participation development) หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมกันรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบต่อตัวของชุมชนเอง การฝึกกำลังเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ เกิดความร่วมมือ

แผนปฏิบัติการ รวมถึงการใช้ประโยชน์จากข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ การพัฒนาคุณภาพและสร้างนวัตกรรมอย่างเหมาะสม ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งจากปัจจัยภายในและภายนอก.

7. สถานพยาบาลปฐมภูมิ มีการพัฒนาความรู้ ทักษะ ของบุคลากร⁸ อย่างต่อเนื่อง และบริหารบุคลากรร่วมกับหน่วยงาน/เครือข่ายสถานบริการสาธารณสุขให้เพียงพอ มีคุณสมบัติเหมาะสม สำหรับการให้บริการสุขภาพปฐมภูมิได้อย่างมีคุณภาพและปลอดภัยทั้งกับผู้ป่วย ผู้รับบริการ บุคลากร และประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ. มีการประเมินและพัฒนาผลงานของบุคลากรและวิธีปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับบุคลากร เกื้อหนุนให้บุคลากรมีผลงานที่ดี มีขวัญกำลังใจ เกิดการเรียนรู้และปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลง และมีบรรยากาศที่เอื้อต่อสวัสดิภาพ ความปลอดภัย และคุณภาพชีวิตอย่างสมดุล.
8. สถานพยาบาลปฐมภูมิ มีการประสานการทำงาน การรายงานและแลกเปลี่ยนผลการดำเนินงาน กับสถานพยาบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง⁹ หน่วยงานกำกับดูแล รวมถึงชุมชน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและพัฒนาการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์กับบริการสุขภาพปฐมภูมิของพื้นที่.
9. สถานพยาบาลปฐมภูมิ ร่วมกับสถานพยาบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการจัดการเครือข่ายอุปทาน เพื่อให้มั่นใจว่าจะได้รับบริการสนับสนุนการจัดบริการสุขภาพปฐมภูมิที่ไม่ได้ดำเนินการเอง/ผลิตภัณฑ์ พืชและบริการอื่น¹⁰ ที่มีคุณภาพ

---

⁸ บุคลากร หมายรวมถึง บุคลากรผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงอาสาสมัคร ที่มีภาระรับผิดชอบ (accountability) ต่อบริการสุขภาพปฐมภูมิของสถานพยาบาลปฐมภูมิ ทั้งนี้ไม่ครอบคลุมถึงผู้มีส่วนได้เสีย

⁹ สถานพยาบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หมายรวมถึง หน่วยงานหรือสถานพยาบาลภาครัฐและภาคเอกชน ร้านขายยาคลินิก หรือหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสนับสนุนการจัดบริการสุขภาพปฐมภูมิ

¹⁰ ผลิตภัณฑ์ พืชและบริการอื่น เช่น เวชภัณฑ์ อุปกรณ์ทางการแพทย์ น้ำยาตรวจทางห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ วัสดุทางการแพทย์ที่จำเป็น และบริการอื่นๆ เช่น งานทำความสะอาด งานรักษาความปลอดภัย งานระบบขนส่งคมนาคมระหว่างสถานพยาบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 2 การบริการสุขภาพปฐมภูมิที่มีคุณภาพสูง¹¹ (High-Quality Primary Care)

สถานพยาบาลปฐมภูมิมีการออกแบบ จัดการ และปรับปรุงการบริการสุขภาพปฐมภูมิที่มีคุณภาพสูง ปลอดภัย เหมาะสมกับบริบท และเป็นองค์รวม¹² ตั้งแต่การเข้าถึงบริการแต่แรก การดูแลต่อเนื่อง เบ็ดเสร็จ ผสานผสาน การดูแลที่ยึดมิติคนเป็นศูนย์กลาง¹³ และการทำงานร่วมกับครอบครัว/ชุมชน

(1) การเข้าถึงบริการแต่แรก (First Contact Accessibility):

- (i) มีบริการสุขภาพปฐมภูมิ ที่ผู้รับบริการ สามารถเข้ารับบริการเป็นสถานพยาบาลดูแลรักษาหลักประจำตัว ทุกเรื่องตั้งแต่แรก อย่างสม่ำเสมอ;
- (ii) มีการกำหนดช่องทาง รูปแบบ วิธีการเข้าถึงบริการเหมาะสมกับบริบท ครอบคลุมทั้งมิติการรักษา การป้องกัน การส่งเสริมสุขภาพและการฟื้นฟูสภาพ ได้โดยสะดวก ปลอดภัย ทันเวลา ทั้งในภาวะปกติและฉุกเฉิน;
- (iii) มีการจัดบริการที่สร้างความมั่นใจว่า ประชากรทุกกลุ่มวัย รวมถึงประชากรกลุ่มเปราะบาง สามารถเข้าถึงบริการที่จำเป็นตามบริบทพื้นที่ได้อย่างครอบคลุมและเป็นธรรม;
- (iv) มีการจัดทำและนำแนวทางการบ่งชี้ผู้ป่วยอย่างถูกต้องไปปฏิบัติในทุกขั้นตอนของกระบวนการดูแลรักษา.

(2) การดูแลต่อเนื่อง (Continuity Care):

- (i) มีการดูแลต่อเนื่องตลอดชีพ ตั้งแต่พฤติกรรม การดำเนินชีวิตขณะที่ยังไม่มีสภาวะการเจ็บป่วย การค้นพบความเสี่ยง/ภัยสุขภาพ ภาวะเจ็บป่วย ระยะสุดท้ายของการป่วยจนถึงการเสียชีวิต รวมถึงครอบครัวและชุมชน;
- (ii) มีและปฏิบัติตามแนวทางการประสานการส่งต่อการดูแลผู้ป่วย (transfer of care) กับสถานพยาบาลหรือหน่วยบริการที่จะรับ อย่างเหมาะสมและปลอดภัย โดยมี การสื่อสารข้อมูล/บันทึกข้อมูลที่สำคัญของผู้ป่วย โดยคำนึงถึงการรักษาความลับของข้อมูลผู้ป่วย เพื่อให้มั่นใจว่าได้รับข้อมูลสรุปเกี่ยวกับสภาวะทางคลินิกของผู้ป่วย ความเจ็บป่วย และการดูแลรักษาที่ครบถ้วน และมีแนวทางการติดตามข้อมูลหลังการส่งต่อ;

¹¹ Asaf Bitton, et al. The 5S-5M-5C schematic: transforming primary care inputs to outcomes in low-income and middle-income countries.

¹² ลักษณะองค์รวม ตั้งแต่แรก ต่อเนื่อง และผสมผสาน ครอบคลุมทั้งการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมโรค การป้องกันโรค การตรวจวินิจฉัยโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพ

¹³ การดูแลที่ยึดมิติคนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง การดูแลที่คำนึงถึงปัจจัย ความสำคัญ ความต้องการ และข้อจำกัดของแต่ละคน เป็นหลักในการดูแล เช่น การมุ่งเน้นบูรณาการการดูแลผู้ป่วย สิทธิผู้ป่วย/ผู้ใช้บริการ การจัดการข้อร้องเรียน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทักษะการสื่อสาร การให้ข้อมูลและลงนามยินยอมรับการดูแลรักษา ความเชื่อทางวัฒนธรรม และความต้องการที่แตกต่างกันของผู้ป่วย/ผู้รับบริการ/กลุ่มประชากรแต่ละกลุ่ม

- (iii) มีและปฏิบัติตามแนวทางการติดตามข้อมูลหลังการส่งต่อ มีการประสานและใช้ข้อมูลป้อนกลับจากผู้ป่วย ครอบครัว หรือเครือข่ายสถานบริการสาธารณสุขที่รับดูแลต่อ เพื่อปรับปรุงกระบวนการส่งต่อ.

(3) การดูแลแบบผสมผสาน (Comprehensive Care)

- (i) มีและปฏิบัติตามแนวทางการประเมินผู้ป่วย/ผู้รับบริการอย่างเป็นองค์รวม¹⁴;
- (ii) มีและปฏิบัติตามแนวทางการตรวจเพื่อการวินิจฉัยโรคที่จำเป็นตามศักยภาพของสถานพยาบาลปฐมภูมิ และได้รับการส่งต่อไปตรวจที่อื่นตามความเหมาะสม ได้รับการวินิจฉัยโรคและความเจ็บป่วยที่ถูกต้อง ทันเวลา มีข้อมูลที่บันทึกเพียงพอที่สนับสนุนการวินิจฉัยโรคและความเจ็บป่วย มีการอธิบายผลให้แก่ผู้ป่วยและครอบครัวด้วยภาษาที่ชัดเจน และเข้าใจง่าย;
- (iii) มีและปฏิบัติตามแนวทางการปรึกษาสุขภาพหรือการวินิจฉัยจากแพทย์หรือทีมบริการสุขภาพระดับพื้นที่ร่วมกับสถานพยาบาลหรือหน่วยบริการที่เกี่ยวข้อง;
- (iv) ผู้ป่วย/ผู้รับบริการและครอบครัว มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกวิธีการรักษาและการวางแผนการดูแลโรคและความเจ็บป่วย ร่วมกับทีมบริการสาธารณสุขระดับพื้นที่ โดยนำหลักฐานวิชาการหรือแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม มีการประสานเชื่อมโยงอย่างดีและมีเป้าหมายที่ชัดเจน สอดคล้องกับปัญหา/ความต้องการด้านสุขภาพที่ได้จากการประเมิน เพื่อให้สามารถตัดสินใจในการเลือกรับบริการหรือเข้าสู่ระบบการส่งต่ออย่างเหมาะสม;
- (v) ผู้ป่วย/ผู้รับบริการและครอบครัว มีส่วนร่วม และได้รับการดูแลทั้งโรคและความเจ็บป่วย ครอบคลุมทั้งการรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสภาพ การส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมโรคและการป้องกันโรค รวมถึงการเฝ้าระวังและป้องกันเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ที่เป็นไปอย่างเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง ปลอดภัย ทันเวลา โดยทีมบริการสาธารณสุขระดับพื้นที่¹⁵ เป็นไปตามหลักปฏิบัติซึ่งเป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน.

(4) การประสานการดูแล (Co-ordination of care):

- (i) มีการประสานการดูแลและสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูล ร่วมกันของทีมบริการสาธารณสุขระดับพื้นที่ หน่วยงานฝ่เครือข่ายสถานบริการสาธารณสุข และชุมชน ให้สามารถดูแลอย่างเป็นองค์รวม มีประสิทธิผล ปลอดภัยและเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง และสามารถจัดการกับภาวะแทรกซ้อน ภาวะฉุกเฉิน หรือเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ได้อย่างเหมาะสมและปลอดภัย;

¹⁴ การประเมินแบบองค์รวม อาจประกอบด้วย การประเมินประวัติสุขภาพ การตรวจร่างกาย การรับรู้ความคิด/อารมณ์และความรู้สึก/ความคาดหวัง/สมรรถภาพทั่วไปของตน ความชอบส่วนบุคคล การประเมินปัจจัยด้านจิตใจ/สังคม/วัฒนธรรม/จิตวิญญาณ/เศรษฐกิจ การประเมินแผนภูมิครอบครัว การประเมินเพื่อระบุผู้มีความเสี่ยงสูงจากพฤติกรรมสุขภาพหรืออันตรายระหว่างบริการดูแลรักษามากกว่าผู้ป่วย/ผู้รับบริการทั่วไป เพื่อวางแผนการดูแลที่เหมาะสม

¹⁵ ทีมบริการสาธารณสุขระดับพื้นที่ หมายความถึง ผู้ประกอบวิชาชีพ เช่น แพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร เทคนิคการแพทย์ พยาบาล นักกายภาพบำบัด นักสาธารณสุข และวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหมอประจำตัว

- (ii) ผู้ป่วย/ผู้รับบริการและครอบครัว ได้รับข้อมูลและมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่วางแผนไว้ เพื่อเสริมพลังผู้ป่วย/ผู้รับบริการและครอบครัว ให้มีความสามารถในการดูแลสุขภาพของตนเอง ให้คงสุขภาพและสุขภาพที่ดี.

(5) การดูแลสุขภาพของผู้ป่วยที่บ้านและประชาชนทั้งครอบครัวที่จำเป็น¹⁶

- (i) ผู้ป่วยได้รับการประเมินสถานะสุขภาพของผู้ป่วยและครอบครัวแบบองค์รวม และมีส่วนร่วมตัดสินใจในการวางแผนการดูแลสุขภาพของผู้ป่วยที่บ้าน ร่วมกับทีมบริการสาธารณสุขระดับพื้นที่ ที่มีเป้าหมายชัดเจน สอดคล้องกับปัญหา/ความต้องการด้านสุขภาพที่ได้จากการประเมิน มีการเชื่อมโยงและประสานกันอย่างดี มีการบันทึกข้อมูลการดูแลรักษาที่ผู้ป่วยได้รับในเวชระเบียนเพื่อการสื่อสารที่เอื้อต่อการดูแลต่อเนื่อง;
- (ii) ผู้ป่วย/ผู้รับบริการ ครอบครัว และผู้ดูแล ได้รับการเสริมพลังให้มีความสามารถที่เพียงพอในการดูแลผู้ป่วยขั้นพื้นฐานที่บ้าน และสามารถเชื่อมโยงการดูแลผู้ป่วยกับทีมดูแลผู้ป่วยจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง;
- (iii) มีวิธีการที่สามารถสร้างความมั่นใจได้ว่า ผู้ป่วยและครอบครัวที่ได้รับการดูแลสุขภาพที่บ้าน จะได้รับการรักษาโรคควบคู่กับการดูแลความเจ็บป่วย ได้รับยา เวชภัณฑ์ การทำหัตถการ การฟื้นฟูสภาพและสมรรถภาพ หรือการรักษาต่อเนื่องอื่นตามที่ได้มีการวางแผน.

(6) การทำงานกับชุมชน (Working with Communities):

- (i) มีการกำหนดชุมชนประชากรเป้าหมาย¹⁷ ร่วมกับอาสาสมัคร ชุมชนหรือเครือข่าย ในการสร้างเสริมสุขภาพและบริการสุขภาพ ที่ตอบสนองความต้องการของประชากรในพื้นที่;
- (ii) มีการคัดกรอง ประชากรเป้าหมายอย่างครอบคลุม เพื่อประเมินสถานะสุขภาพ ค้นหาปัญหาสุขภาพ ปังจัยเสียง ประชากรกลุ่มเสียง และกลุ่มผู้ป่วยจากชุมชน;
- (iii) มีการนำผลที่ได้จากการคัดกรอง มาวางแผนดำเนินการ¹⁸ สร้างเสริม ดูแลสุขภาพ หรือส่งต่อเพื่อรับการวินิจฉัย และให้การดูแลรักษาต่อเนื่องอย่างเหมาะสมโดยการมีส่วนร่วมของอาสาสมัคร ชุมชน องค์กรท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง;

¹⁶ การดูแลสุขภาพประชาชนทั้งครอบครัวที่จำเป็น หมายความว่า กรณีที่ครอบครัวมีผู้ป่วยที่มีความสัมพันธ์กับการต้องได้รับการดูแลและมีผลต่อสุขภาพกายและใจของคนในครอบครัว เช่น กลุ่มผู้ป่วยที่ต้องการการดูแลอย่างต่อเนื่อง เช่น มีแผลเรื้อรัง ต้องให้อาหารทางสายยาง ใส่สายสวนปัสสาวะคาไว้ รวมทั้งผู้พิการที่ต้องการกายภาพบำบัดเพื่อฟื้นฟูสภาพ กลุ่มผู้ป่วยด้วยโรคเรื้อรัง และมีปัญหาในการเดินทางมาตรวจที่โรงพยาบาล กลุ่มผู้ป่วยด้วยโรคเรื้อรังในระยะสุดท้าย หรือภาวะวิกฤตต่างๆ ที่ไม่ต้องการ การรักษาเพิ่มเติมในโรงพยาบาล ครอบครัวที่มีปัญหาทางร่างกาย จิตใจ สังคมหรือเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อสภาวะสุขภาพ และกลุ่มผู้ป่วยติดเชื่อประเภทต่างๆที่อาจมีโอกาสแพร่กระจายเชื้อ เป็นต้น

¹⁷ ชุมชนประชากรเป้าหมาย เช่น ชุมชนทางภูมิศาสตร์ หรือชุมชนทางสังคมที่มีเป้าหมายเดียวกัน

¹⁸ แผนดำเนินการ เช่น กิจกรรม/โครงการ/จัดระบบบริการ เพื่อสร้างเสริมสุขภาพ และดูแลประชากรตามความเสี่ยง/สภาวะโรคอย่างเหมาะสม สอดคล้องทันสถานการณ์ ในการป้องกัน ควบคุม ลดความเสี่ยง และลดปัญหาแทรกซ้อนที่เกิดจากปัญหาสุขภาพ

- (iv) มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มองค์กรชุมชน กลุ่มต่างๆ ด้วยการสื่อสารข้อมูลสำคัญทางด้านสุขภาพ สถานการณ์สุขภาพ และการพัฒนาคุณภาพ อย่างต่อเนื่องทั่วถึง และสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน¹⁹ สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน นำไปสู่การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม และการสร้างนโยบายสาธารณะ;
- (v) สถานพยาบาลปฐมภูมิ ร่วมมือกับหน่วยงาน/เครือข่ายสถานบริการสาธารณสุข/ชุมชนในการจัดการ ประสานงาน จัดสรรทรัพยากร และมีแนวร่วมในการสนับสนุน การแก้ปัญหาสุขภาพในชุมชนตามบริบทและสอดคล้องกับปัจจัยสังคมกำหนดสุขภาพของพื้นที่;
- (vi) มีการติดตามประเมินผลการพัฒนาด้านสุขภาพในชุมชน เพื่อการเรียนรู้และพัฒนาการดำเนินงานให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น;
- (vii) มีการจัดการระบบเฝ้าระวัง²⁰โรคติดต่อ โรคไม่ติดต่อและภัยสุขภาพที่สำคัญร่วมกับหน่วยงาน/เครือข่ายบริการสาธารณสุข/ชุมชนให้มีประสิทธิภาพ มีการบันทึกและจัดเก็บข้อมูลเฝ้าระวังอย่างเป็นระบบ เป็นปัจจุบัน ครบถ้วน ถูกต้อง ทันเวลา โดยมีการวิเคราะห์เปรียบเทียบ แปลความหมายข้อมูลการเฝ้าระวังโรค อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ด้วยวิธีการทางระบาดวิทยา²¹ เพื่อวางแผนป้องกันควบคุมโรค;
- (viii) มีแผนการตอบสนองเหตุฉุกเฉินด้านสาธารณสุขร่วมกับหน่วยงาน/เครือข่ายบริการสาธารณสุข/ชุมชน มีการจัดทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว พร้อมทำหน้าที่ตอบสนองการระบาดของโรคและภัยสุขภาพ มีการกำหนดมาตรการป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพที่สำคัญ เพื่อลดอุบัติการณ์และป้องกันการแพร่ระบาดของโรค.

¹⁹ กระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน เพื่อให้ชุมชนเข้าใจ สภาพชีวิต สิ่งแวดล้อมและความเป็นจริงของชุมชน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ศักยภาพและกลไกการจัดการของชุมชน

²⁰ การจัดการระบบเฝ้าระวัง ได้แก่ การวางแผน การกำกับดูแล การประสานงาน การติดตามประเมินผล เพื่อค้นหาและลดอุบัติการณ์การเกิดผู้ป่วยรายใหม่และยังยั้งการระบาดของโรคและภัยสุขภาพ

²¹ วิธีการทางระบาดวิทยา ได้แก่ มีการค้นหาการเพิ่มที่ผิดปกติหรือการระบาดของโรค มีการติดตามเฝ้าดูสถานการณ์และแนวโน้มของโรคที่เฝ้าระวัง และคาดการณ์แนวโน้มการเกิดโรคสำคัญ

ตอนที่ 3 กระบวนการสนับสนุนการจัดบริการสุขภาพปฐมภูมิ (Key Service Support Processes)

สถานพยาบาลปฐมภูมิ มีการดำเนินการ จัดการ ควบคุมกำกับ การปฏิบัติ และปรับปรุงกระบวนการ สนับสนุนการจัดบริการสุขภาพปฐมภูมิที่สำคัญ ร่วมกับสถานพยาบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง²² ให้มีความเชื่อมโยง เหมาะสม มีประสิทธิภาพ เพื่อเอื้อต่อการดำเนินบริการการดูแลสุขภาพปฐมภูมิที่มีประสิทธิผล ปลอดภัย และเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

(1) การบริหารงานคุณภาพ ความเสี่ยง และความปลอดภัย (Quality, Risk, and Safety Management):

- (i) มีการบริหารงานคุณภาพตามหลักการหรือแนวคิดของการบริหารคุณภาพ (concept) โดยคำนึงถึงบริบทจำเพาะของสถานพยาบาลปฐมภูมิ รวมถึงความต้องการของผู้ป่วย/ผู้รับผลงาน/ชุมชน ตอบสนองต่อความจำเป็นด้านสุขภาพที่เป็นการเฉพาะ สอดคล้องกับปัจจัยสังคมกำหนดสุขภาพ (context) และสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ แนวปฏิบัติ ความรู้ชัดแจ้ง และความรู้ในตัวบุคคล (criteria);
- (ii) มีการกำหนดเป้าหมาย (purpose) และตัววัดผล (performance) ที่ใช้ติดตามและประเมินผลได้ นำไปสู่การมีส่วนร่วมกับสถานพยาบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการออกแบบ (design) ระบบ/กระบวนการ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ได้ผล (action) โดยมีการควบคุมการปฏิบัติ กำกับติดตาม ประเมินผลและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (learning) เพื่อการปรับปรุงพัฒนาระบบ/กระบวนการ (improvement) การสร้างนวัตกรรม (innovation) การบูรณาการ (integration) รวมถึงการออกแบบใหม่ (re-design) อย่างเป็นระบบ;
- (iii) มีการพัฒนาคุณภาพ²³บริการสุขภาพปฐมภูมิ รวมถึงการพัฒนากระบวนการร่วมกับสถานพยาบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีการกำหนดเป้าหมาย กระบวนการ และการประเมินผลที่ชัดเจน มีการดำเนินกิจกรรมคุณภาพ²⁴ เพื่อเกิดการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง;

²² สถานพยาบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หมายความว่า หน่วยงานหรือสถานพยาบาลภาครัฐและภาคเอกชน ร้านขายยา คลินิก หรือหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสนับสนุนการจัดบริการสุขภาพปฐมภูมิ

²³ การพัฒนาคุณภาพ โดยพิจารณานำกรอบแนวคิดการพัฒนา (quality improvement model) เช่น PDSA 3P 3C-DALI มาใช้ในการพัฒนาอย่างเป็นระบบ รวมถึงการนำเครื่องมือพัฒนาคุณภาพ (quality improvement tools) ที่เหมาะสมกับบริบทและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนามาเรียนรู้

²⁴ กิจกรรมคุณภาพ (quality activities) หมายความว่า กิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพ เช่น กิจกรรมทบทวนการให้บริการและการดูแลผู้ป่วย เช่น การทบทวนอุบัติการณ์/การทบทวนคำร้องเรียนของผู้ป่วย/ผู้รับบริการ/การทบทวนการใช้ยา/การทบทวนการติดเชื้อ การทบทวนตัวชี้วัด อย่างสม่ำเสมอเพื่อประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดบริการ และค้นหาโอกาสในการพัฒนา

- (iv) มีการกำหนดกลุ่มประชากรสำคัญร่วมกับสถานพยาบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพบริการสุขภาพปฐมภูมิ และกำหนดตัวชี้วัดในการติดตามกำกับผลการพัฒนาการดูแลที่เป็นองค์รวม มีประสิทธิภาพ เหมาะสม ต่อเนื่อง และปลอดภัย;
- (v) มีการบริหารความเสี่ยงและจัดการความปลอดภัย ร่วมกับสถานพยาบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดเป้าหมายความปลอดภัยในบริการสุขภาพปฐมภูมิ²⁵ มีและปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัย มีการระบุและวิเคราะห์ความเสี่ยงเพื่อนำมาทบทวนและเรียนรู้ หาสาเหตุปรับปรุงกระบวนการและวางระบบ เพื่อป้องกันและสร้างความปลอดภัยให้กับผู้ป่วย/ผู้รับผลงาน/ผู้มาเยือน บุคลากร และชุมชน.

(2) การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในการดูแลผู้ป่วย/ผู้รับผลงาน (Environment of Care)

- (i) มีการจัดสถานที่ให้บริการและสิ่งแวดล้อมทั่วไปให้สะอาด สะดวก ปลอดภัย มีการระบายอากาศภายในอาคาร และแสงสว่างเพียงพอ มีการจัดพื้นที่ให้บริการเป็นสัดส่วน ไม่แออัดเอื้อต่อการให้บริการที่มีคุณภาพ ปลอดภัย การสร้างเสริมสุขภาพ สอดคล้องตามวิธีการทำงานที่มีประสิทธิภาพ วิถีชีวิตของผู้รับบริการ และความพึงพอใจของผู้มารับบริการ บุคลากรและผู้มาเยือน;
- (ii) มีและปฏิบัติตามแนวทางการจัดการวัสดุและของเสียอันตรายอย่างปลอดภัยและเหมาะสม
- (iii) มีการจัดหา เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ให้เพียงพอ และสอดคล้องกับการให้บริการสุขภาพปฐมภูมิ รวมถึงมีและปฏิบัติตามแนวทางการตรวจสอบ ทดสอบและการบำรุงรักษาให้เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ มีความเที่ยงตรง พอเพียง ปลอดภัย พร้อมใช้งาน และมีอายุใช้งานที่ยืนยาว;
- (iv) มีการเตรียมความพร้อมเพื่อรับสถานการณ์อัคคีภัย โดยจัดให้มีอุปกรณ์แจ้งเหตุ อุปกรณ์ดับเพลิง²⁶ อย่างเพียงพอและเหมาะสม มีการจัดทำแผนการป้องกันและระงับอัคคีภัย จัดให้มีการฝึกซ้อมดับเพลิงและฝึกซ้อมอพยพหนีไฟอย่างสม่ำเสมอ;
- (v) มีและปฏิบัติตามวิธีการกำจัดขยะที่ถูกสุขลักษณะ มีภาชนะรองรับขยะที่เหมาะสมและเพียงพอ มีกระบวนการแยกรับ/ขนย้าย/จัดที่พัก สำหรับ ขยะทั่วไป/ขยะติดเชื้อ/ขยะอันตราย ที่รัดกุม มีการกำจัดขยะติดเชื้อและขยะอันตรายอย่างเหมาะสม.
- (vi) มีการจัดการและกำจัดเชื้อในน้ำทิ้งก่อนทิ้งสู่แหล่งน้ำสาธารณะ

²⁵ เป้าหมายความปลอดภัย อาจเป็นเป้าหมายความปลอดภัยของผู้ป่วยและบุคลากรประเทศไทย (Thailand Patient & Personal Safety Goals) ที่สอดคล้องกับบริบท เช่น การวินิจฉัยคลาดเคลื่อน/ล่าช้า (diagnosis error) การลดความคลาดเคลื่อนจากการใช้ยา (Medication Error) การป้องกันบุคลากรติดเชื้อหรือบาดเจ็บจากการปฏิบัติหน้าที่ (Infection and Injury of Personnel) เป็นต้น

²⁶ อุปกรณ์แจ้งเหตุ อุปกรณ์ดับเพลิง เช่น เครื่องตรวจจับควัน อุปกรณ์แจ้งเหตุเพลิงไหม้ ระบบดับเพลิง (ท่อน้ำ สารเคมีดับเพลิง ระบบฉีดน้ำ) ถังดับเพลิง ระบบน้ำสำรอง อุปกรณ์ผจญเพลิง

(3) การป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ (Infection Prevention and Control):

- (i) มีและปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติในการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมการติดเชื้อ และกลุ่มเป้าหมายทั้งในผู้ป่วย/ผู้รับผลงาน บุคลากรและชุมชน ที่เหมาะสมกับบริบท บนพื้นฐานของความรู้วิชาการและการปฏิบัติซึ่งเป็นที่ยอมรับ เพื่อให้มั่นใจว่ามีการปฏิบัติที่เหมาะสม ป้องกันการติดเชื้อจากบริการสุขภาพ เกิดความปลอดภัยทั้งผู้ป่วย บุคลากร และชุมชน;
- (ii) มีการอบรมและทดลองปฏิบัติให้บุคลากร รวมถึงอาสาสมัคร ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการดูแลผู้ป่วย ให้มีความรู้เข้าใจและปฏิบัติได้ในการลดความเสี่ยงจากการติดเชื้อ ได้แก่ การใช้วิธีมาตรฐานในการควบคุมป้องกัน การใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเอง การทำความสะอาด ทำลายเชื้อ และทำให้ปราศจากเชื้อ และมีการสนับสนุนทรัพยากรที่เพียงพอ;
- (iii) มีการทบทวนปรับปรุงแนวปฏิบัติในการป้องกันควบคุมการติดเชื้อ การแพร่กระจายเชื้อ ที่เหมาะสมในหน่วยบริการรวมทั้งมีการติดตาม กำกับ ประเมินผลการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ;
- (iv) มีวิธีการในการรับรู้สถานการณ์โรคติดเชื้ออุบัติใหม่ที่เป็นระบบเชื่อมโยงกับสถานพยาบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงชุมชน และมีการสื่อสารได้ทันต่อสถานการณ์ ตลอดจนสามารถปฏิบัติการเบื้องต้นได้ด้วยตนเอง หรือขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่มีศักยภาพสูงกว่า เพื่อจัดการการระบาดเบื้องต้นได้.

(4) การจัดการสารสนเทศและระบบเวชระเบียน²⁷ (Information Management and Medical Record System):

- (i) มีการจัดการสารสนเทศด้านต่างๆ²⁸ ร่วมกับสถานพยาบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีข้อมูลที่ทันสมัย พร้อมใช้ เข้าถึงได้ง่ายโดยบุคลากรผู้ให้บริการ ผู้รับบริการ ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ นำมาใช้ในการจัดบริการ การบริหารจัดการ และการวางแผนที่เหมาะสมกับขนาดและความซับซ้อนของสถานพยาบาลปฐมภูมิ;
- (ii) มีการจัดเก็บเวชระเบียนทั้งในรูปแบบเอกสารและอิเล็กทรอนิกส์ที่เหมาะสม รักษาความลับได้ ปลอดภัย ได้รับการป้องกันจากการสูญหาย ความเสียหายทางกายภาพ รวมถึงการโจมตีทางไซเบอร์ การแก้ไขตัดแปลง เข้าถึงหรือใช้โดยผู้ไม่มีอำนาจหน้าที่ ถูกเก็บรักษาและถูกทำลายตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง;
- (iii) ผู้ป่วยทุกรายมีเวชระเบียนและมีข้อมูลเพียงพอ สำหรับการสื่อสาร การดูแลต่อเนื่อง การเรียนรู้ การประเมินคุณภาพ และการใช้เป็นหลักฐานทางกฎหมาย รวมทั้งมีการทบทวน และประเมินความสมบูรณ์ของเวชระเบียนอย่างสม่ำเสมอตามเกณฑ์ที่กฎหมายหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลกำหนด เพื่อนำไปปรับปรุงความสมบูรณ์ ความถูกต้องของการบันทึก.

²⁷ เวชระเบียน หมายรวมถึง เวชระเบียนผู้ป่วย รวมถึงแฟ้มครอบครัว (family folder) ทั้งในรูปแบบเอกสารและอิเล็กทรอนิกส์

²⁸ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือในการจัดเก็บ Hardware & Software การจัดการข้อมูล

(5) ระบบการจัดการด้านยา:

- (i) มีการจัดการด้านยา ร่วมกับสถานพยาบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่สร้างความมั่นใจในระบบการจัดการด้านยาที่ปลอดภัย ถูกต้อง เหมาะสม²⁹ และได้ผล มีการกำหนดแนวทางหรือมาตรการในการดำเนินการ มีการสื่อสาร และสนับสนุนบุคลากร³⁰ให้สามารถปฏิบัติได้ รวมถึงมีการเก็บข้อมูล³¹ เพื่อประเมินผลและพัฒนาระบบ;
- (ii) มีการเก็บ/สำรองยา ที่ปลอดภัย เหมาะสม³²และมียาที่มีคุณภาพสูงพร้อมใช้³³สำหรับผู้รับบริการ;
- (iii) มีการใช้ยาที่สร้างความมั่นใจว่ามีการสั่งใช้และให้ยาที่ปลอดภัย³⁴ ถูกต้อง และเหมาะสม;
- (iv) มีการเตรียม การจัดจ่าย ในสถานพยาบาลปฐมภูมิ จนถึงการส่งมอบยาที่บ้านและการใช้ยาที่ปลอดภัย ถูกต้องและเหมาะสม มีการทบทวนคำสั่งใช้ยาทุกรายการ การส่งมอบยาทำโดยผู้ประกอบวิชาชีพหรือบุคลากรที่ได้รับมอบหมายและได้รับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถเกี่ยวกับระบบยา ครอบคลุมการพิจารณาวิธีการหรือแนวทางการส่งมอบยาที่ถูกต้องเหมาะสมและปลอดภัยในการส่งยาในรูปแบบอื่นๆ ตามบริบทที่เปลี่ยนแปลง;

²⁹ มีการพัฒนาระบบการใช้ยาอย่างสมเหตุผล (Rational Drug Use; RDU) หมายถึง การที่ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ มีความรู้ ทักษะและพฤติกรรม เพื่อให้ประชาชนได้รับยาและใช้ยาได้อย่างถูกต้อง ปลอดภัย ตามข้อบ่งชี้ทางคลินิกและความจำเป็นด้านสุขภาพของแต่ละบุคคล ในขนาดยา วิธีใช้ ตามระยะเวลาที่เหมาะสม โดยเกิดความคุ้มค่าสูงสุด ทั้งต่อบุคคลและสังคม รวมทั้งประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถใช้ยา ในการดูแลสุขภาพตนเอง ตามความจำเป็น และลดความเสี่ยงจากยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพกลุ่มเสี่ยง

³⁰ เช่น สนับสนุนให้มีการพัฒนาความรู้และทักษะของผู้ประกอบวิชาชีพในระบบยา ให้มีการใช้ยาที่เหมาะสมเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย

³¹ เช่น ข้อมูลและรายงานความคลาดเคลื่อนทางยา ตลอดจนเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ เพื่อมีการวิเคราะห์ร่วมกันในการแก้ปัญหาที่ยั่งยืน

³² มีการเก็บ รักษา ขนส่ง ยาทุกรายการรวมทั้งวัคซีนอย่างเหมาะสม มีการควบคุมอุณหภูมิ ความชื้น มีการตรวจสอบบริเวณที่เก็บยาอย่างสม่ำเสมอ มีระบบการเตือนเมื่ออุณหภูมิผิดปกติ มีระบบการตรวจสอบการเก็บสำรองยา การจ่ายยา และการรับยาคืนที่เหมาะสม

³³ มียาเวชภัณฑ์ฉุกเฉินในหน่วยดูแลผู้ป่วยตามความจำเป็น มีระบบควบคุมที่เหมาะสม และการจัดทดแทนโดยทันทีเมื่อมีการใช้

³⁴ มีแนวทางเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนทางยา การแพ้ยาซ้ำ การได้รับยาซ้ำซ้อน หรือการเกิด drug interaction และเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากการสั่งใช้ยา

- (v) มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับยาด้วยวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษรแก่ผู้ป่วยและครอบครัว รวมถึงผู้ดูแลในชุมชน เช่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อให้สามารถเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการดูแลโดยใช้ยาอย่างปลอดภัยและได้ผล³⁵

(6) การตรวจทดสอบเพื่อการวินิจฉัยโรค

- (i) มีและปฏิบัติตามแนวทางการบริการตรวจวิเคราะห์เบื้องต้นทางห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ที่จำเป็น รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพปัญหาของชุมชน และเป็นไปตามมาตรฐาน ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่การเตรียมผู้ป่วย การเก็บสิ่งส่งตรวจ การเก็บรักษาสภาพสิ่งส่งตรวจ การตรวจวิเคราะห์ การรายงานผล การติดตามผลการส่งตรวจ การควบคุมคุณภาพ การรักษาความปลอดภัยและการรักษาสิทธิผู้ป่วยที่ถูกต้องตามมาตรฐาน

---

³⁵ ข้อมูลที่ให้พิจารณาตามความเหมาะสม อาจรวมถึงชื่อยา เป้าหมายการใช้ ประโยชน์และผลข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้น วิธีการใช้ยาอย่างปลอดภัยและเหมาะสม วิธีการป้องกันความคลาดเคลื่อนทางยา และสิ่งที่พึงทำเมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์จากยา.

ตอนที่ 4 ผลลัพธ์ (Results)

สถานพยาบาลปฐมภูมิแสดงให้เห็นผลการดำเนินงานที่ดี และการพัฒนา/ปรับปรุงในประเด็นสำคัญ เพื่อบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาบริการสุขภาพปฐมภูมิ คุณภาพและปลอดภัย เป็นที่ยอมรับ และตอบสนองต่อความจำเป็นด้านสุขภาพที่เป็นการเฉพาะ โดยแสดงให้เห็นระดับปัจจุบันและแนวโน้มของตัวชี้วัดสำคัญ การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ ปัจจัยเชิงระบบที่สำคัญ และสะท้อนการมีส่วนร่วมกับหน่วยงาน/สถานพยาบาล/ผู้มีส่วนได้เสีย/ชุมชน

- (1) ผลด้านการบริหารจัดการสถานพยาบาลปฐมภูมิ รวมถึงผลงานการพัฒนาคุณภาพหรือความสำเร็จที่ภาคภูมิใจ.
- (2) ผลด้านการมุ่งเน้นผู้รับผลงาน การยอมรับ และความเชื่อมั่น โดยแสดงให้เห็นระดับปัจจุบันและแนวโน้มของตัวชี้วัดสำคัญเกี่ยวกับความพึงพอใจ ความไม่พึงพอใจ มุมมองจากประสบการณ์ผู้ป่วย/ผู้รับบริการ การยอมรับ ความเชื่อมั่นของชุมชนต่อสถานพยาบาลปฐมภูมิ.
- (3) ผลด้านคุณภาพการดูแลบริการสุขภาพที่จำเป็น:
  - (i) ด้านการเข้าถึงบริการที่จำเป็น ครอบคลุมประชากรกลุ่มเปราะบาง;
  - (ii) ด้านการบริการกลุ่มประชากรทั่วไป กระบวนการให้บริการ ความครอบคลุม ความปลอดภัย และการประสานส่งต่อกับหน่วยบริการ/สถานพยาบาลอื่น;
  - (iii) ด้านการดูแลสุขภาพของผู้ป่วยที่บ้านและประชาชนทั้งครอบครัวที่จำเป็น.
- (4) ผลด้านการทำงานกับชุมชน ที่สะท้อนความครอบคลุม ความเข้มแข็งของการมีส่วนร่วม และประสิทธิผลของการสร้างเสริมสุขภาพที่จำเป็นตามบริบทของพื้นที่ ครอบคลุมประชากร 5 กลุ่มวัย รวมถึงการเฝ้าระวังโรคและภัยสุขภาพ.

บรรณานุกรม

1. พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล(องค์การมหาชน) พ.ศ.2552 และที่แก้ไขปรับปรุง พ.ศ.2562.
2. พระราชบัญญัติระบบสุขภาพปฐมภูมิ พ.ศ.2562.
3. ISQua EEA, Guidelines and Principles for the Development of Health and Social Care Standards 5th edition version 1.1. 2022.
4. สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน). มาตรฐานโรงพยาบาลและบริการสุขภาพ ฉบับที่ 5. นนทบุรี: บริษัทหนังสือดีวัน จำกัด. 2565.
5. สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน). มาตรฐานเครือข่ายระบบสุขภาพระดับอำเภอ. 2565.
6. สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน). ร่างมาตรฐานศูนย์บริการสาธารณสุข ฉบับที่ 2. 2565.
7. สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน). Personnel safety goals: Simple Thailand 2018. นนทบุรี : เฟมัส แอนด์ ซัคเซสฟูล. 2561.
8. World Health Organization. Primary Health Care Measurement Framework and Indicators: Monitoring Health Systems through a Primary Health Care Lens. 2022.
9. สำนักสนับสนุนระบบสุขภาพปฐมภูมิ สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข. คู่มือแนวทางการพัฒนาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลติดดาว (รพ.สต.ติดดาว) ปี 2564. สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข. 2021.
10. Joint Commission International. Joint Commission International Accreditation Standards for Primary Care 2nd Edition. 2018.
11. GAHAR. GAHAR Handbook for Primary Healthcare Standards First Edition. 2020.
12. Asaf Bitton, Jeremy H Veillard, et al. The 5S-5M-5C schematic: transforming primary care inputs to outcomes in low-income and middle-income countries. BMJ Global Health. 2018..
13. Arlina Dewi, et al. Patient Safety Incident Differences Between Accredited and not Accredited Primary Health Center. Journal Medicoeticolegal dan Manajemen Rumah Sakit. 2019; 8(3):215-223.
14. กองการพยาบาล. แนวทางการจัดบริการพยาบาลในคลินิกหมอครอบครัว (Primary Care Cluster). นนทบุรี. บริษัท สำนักพิมพ์ สื่อตะวัน จำกัด. 2561.